

TEMA 2. LA UNIÓ EUROPEA EN L'ACTUALITAT

Curs acadèmic 2022 - 2023

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA

DR. VALENTÍN BOU FRANCH
CATEDRÀTIC DE DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](#).

	 VNIVERSITAT ID VALÈNCIA Facultad de Derecho
Jean Monnet Chair	Project No. 101048075
Strengthening European Values - SEV -	

1. NATURALES DE LA UNIÓN EUROPEA

A. ANTECEDENTES DE LA UNIÓN EUROPEA

A.1. Textos declaratius

A.2. Textos jurídics

B. LA UNIÓN EUROPEA EN EL TRACTAT DE MAASTRICHT

B.1. Textos jurídics

B.2. Naturales política

B.3. Naturales jurídica

C. LA UNIÓN EUROPEA EN EL TRACTAT DE LISBOA

C.1. Naturales política

C.2. Naturales jurídica

A. ANTECEDENTS DE LA UNIÓ EUROPEA

A.1. TEXTOS DECLARATIUS

1. “Informe Tindemans” sobre la UE de 1975
2. Declaració solemne sobre la UE (Consell Europeu de Stuttgart de 1983)

A.2. TEXTOS JURÍDICS

[Acta Única Europea de 1986 \(vigència des de 1.7.1987\). Preàmbul, § 1 i 2](#)

“*ANIMATS* per la voluntat de prosseguir l’obra empresa a partir dels tractats constitutius de les Comunitats Europees i de transformar el conjunt de les relacions entre els seus estats en una Unió Europea, de conformitat amb la Declaració solemne de Stuttgart de 19 de juny de 1983,

RESOLTS a construir aquesta Unió Europea basant-la, d’una banda, en unes comunitats que funcionen conformement a normes pròpies i, per una altra, en la Cooperació Europea entre els Estats signataris en matèria de política exterior, i a dotar a aquesta Unió amb els mitjans d’acció necessaris”.

- ⊙ No va crear la UE: només la Cooperació Europea en política exterior ([Art. 30 AUE](#))

B.1. TEXTOS JURÍDICS

Preàmbul: “*RESOLTS* a salvar una nova etapa en el procés d’integració europea emprès amb la constitució de les Comunitats Europees, [...]

RESOLTS a continuar el procés de creació d’una unió cada vegada més estreta entre els pobles d’Europa, en la qual les decisions es prenguen de la forma més pròxima possible als ciutadans, d’acord amb el principi de subsidiarietat, *DAVANT LA PERSPECTIVA* de les ulteriors etapes que caldrà salvar per a avançar en la via de la integració europea, *HAN DECIDIT* crear una Unió Europea (...)”

Article A: “Pel present Tractat, les Altes Parts Contractants constitueixen entre si una Unió Europea, en endavant denominada «Unió».

El present Tractat constitueix una nova etapa en el procés creador d’una Unió cada vegada més estreta entre els pobles d’Europa, en la qual les decisions seran preses de la forma més pròxima possible als ciutadans.

La Unió té el seu fonament en les Comunitats Europees completades amb les polítiques i formes de cooperació establides pel present Tractat. Tindrà per missió organitzar de manera coherent i solidària les relacions entre els estats membres i entre els seus pobles”

B.2. NATURALES POLÍTICA

1. És un ideal o projecte d'integració progressiva (doctrina Monnet, no és la meta)
2. La UE és el tot, ja que abasta (estructura dels pilars):
 - ⊖ les Comunitats Europees
 - ⊖ els pilars intergovernamentals:
 - la PESC
 - la CAJAI (després COPOJP)
3. Amb vocació federalitzant (els Estats Units d'Europa?)

B.3. NATURALES JURÍDICA

1. *De iure* (falta de claredat estructural):
 - ⊖ A la UE no se li va reconèixer personalitat jurídica
 - ⊖ A les Comunitats Europees, sí
2. *De facto*:
 - ⊖ Després del Tractat d'Amsterdam: capacitat subscriure tractats internacionals en els pilars intergovernamentals (art. 24 TUE) → personalitat jurídica internacional
 - ⊖ Era organització internacional mixta:
 - amb competències supranacionals: comunitats europees
 - amb competències intergovernamentals: en PESC i CAJAI

C.1. NATURALESA POLÍTICA

1. Continua sent un ideal o projecte d'integració progressiva (doctrina Monnet, no és la meta) [TUE, preàmbul \(§1 i últims tres\) i art. 1, §1 i 2 \(pàg. 49-50\)](#)
2. La UE és l'única cosa que existeix [Art. 1, §3 TUE \(pàg. 50\)](#):
 - ⊖ “antiga” UE + CE = “nova” UE
 - ⊖ CEEA continua existint:
 - és organització internacional supranacional amb personalitat jurídica reconeguda
 - existència fora de la “nova” UE
 - ⊖ Formalment, se supera (o difumina) l'estructura en tres pilars:
 - el pilar comunitari (només la CE) es fusiona amb la UE
 - la COPOJP es “comunitaritza” (= competències supranacionals)
 - la PESC, “política especial” [Art. 24.1, §2 TUE \(pàg. 61\)](#) i [art. 2.4 TFUE \(pàg. 76\)](#)
 - La seua intergovernamentalitat s'oculta en la regla de la unanimitat (no majoria)
3. Amb vocació de convertir-se en un ens federal internacional
 - ⊖ Fracàs del tractat constitucional → allunyament dels Estats Units d'Europa

C.2. NATURALESA JURÍDICA

1. La UE té personalitat jurídica. [Art. 47 TUE \(pàg. 71\)](#)
2. És una organització internacional de caràcter predominantment supranacional (no la PESC)

SÍMBOLS DE LA UE

Lema "Unida en la diversitat"

L'himne europeu

L'euro

La bandera europea

Dia d'Europa, 9 de maig

2. ELS VALORS, ELS OBJECTIUS I ELS PRINCIPIS FONAMENTALS DE LA UNIÓ

A. ELS VALORS DE LA UNIÓ EUROPEA

B. ELS OBJECTIUS DE LA UNIÓ EUROPEA

C. ELS PRINCIPIS FONAMENTALS DE LA UNIÓ EUROPEA

A. ELS VALORS DE LA UNIÓ EUROPEA

1. [Art. 2 TUE](#) (pàg. 50)

⊖ Primera frase: enumera els valors

• Novetats Tractat de Lisboa:

- Respecte de la dignitat humana
- Igualtat
- Respecte dels drets de les minories

⊖ Segona frase: valors comuns a la UE i als estats membres

- Característiques comunes a la societat europea i a societats nacionals

⊖ No són valors exclusius UE i estats membres (ideologia europea occidental i altres)

2. S'especifiquen els valors a perseguir en l'acció exterior de la UE:

⊖ [Art. 3.5 TUE](#) (pàg. 51)

⊖ [Art. 21.2 TUE](#) (pàg. 60-61)

⊖ [Art. 32 §1 TUE](#) (pàg. 65) (només per a la PESC)

⊖ [Art. 42.5 TUE](#) (pàg. 68) (només per a la PCSD)

B. ELS OBJECTIUS DE LA UNIÓ EUROPEA

- 1. Els objectius d'una organització internacional = raons o fins per a l'assoliment dels quals es crea (organització internacional = ens funcionals)**
 - ⊙ **Determinen les competències (i el seu abast) atribuïdes a cada organització internacional**

- 2. Objectius generals de la UE: [Art. 3.1-4 TUE](#) (pàg. 50-51)**
 - ⊙ **Informen tota l'acció legislativa i política de la UE. Si no, impugnar legalitat actes europeus**
 - ⊙ **Desenvolupats en les disposicions d'aplicació general (o transversal) en [art. 7 a 17 TFUE](#) (pàg. 78-80)**

- 3. Són objectius a aconseguir exercint les competències atribuïdes en els tractats constitutius:**
 - ⊙ **[Art. 3.6 TUE](#) (pàg. 51)**
 - ⊙ **[Art. 7 TFUE](#) (pàg. 78)**

C. 1. ELS PRINCIPIS DEMOCRÀTICS

- ⊙ És un “valor” de la UE i de les seues estats membres [Art. 2 TUE](#) (pàg. 50)
- ⊙ Contingut: [Art. 9-12 TUE](#) (pàg. 53-54)
- ⊙ Novetats Tract. Lisboa:
 - Iniciativa legislativa popular europea [Art. 11.4 TUE](#) (pàg. 54)
 - Mecanisme d’alerta primerenca [Art. 12, b\) TUE](#) (pàg. 54)

C.1.1. El principi de la democràcia representativa

- ⊙ La UE es basa en la democràcia representativa [Art. 10.1 i 4 TUE](#) (pàg. 53-54)
- ⊙ Representació directa dels ciutadans en el PE [Art. 10.2, §1 TUE](#) (pàg. 53)
 - Eleccions cada 5 anys (acte eleccions PE per sufragi universal directe, 1975)
- ⊙ Representació indirecta en el Consell Europeu i en el Consell [Art. 10.2, §2 TUE](#) (pàg. 53)

C.1.2. El principi de la democràcia participativa

- ⊙ La UE fomenta el principi de la democràcia participativa [Art. 11.1 TUE](#) (pàg. 54). A través:
 - “Llibres verds”, “llibres blancs”...
 - Iniciativa legislativa popular [Art. 11. 4 TUE](#) (pàg. 54); [art. 24, §1 TFUE](#) (pàg. 81)
 - [Reglamet \(UE\) núm. 211/2011, del PE i del Consell](#)

C.1.3. La participació dels parlaments nacionals en el bon funcionament de la UE

- ⊙ Novetat Tractat de Lisboa. El TUE reconeix competències als parlaments nacionals en 6 àmbits. [Art. 12 TUE](#) (pàg. 54)

C.2. EL PRINCIPI DE RESPECTE DELS DRETS HUMANS

- ⊙ És un “valor” de la UE i dels seus estats membres [Art. 2 TUE](#) (pàg. 50)
- ⊙ Control del compliment per TJUE (jurisprudència des de 1974). Remissió
- ⊙ Obligació triple de respecte [Art. 6 TUE](#) (pàg. 52)
 - Dimensió interna: [art. 7 TUE](#) (pàg. 52-53) i [art. 354 TFUE](#) (pàg. 184)
 - Dimensió externa: [art. 49 TUE](#) (pàg. 72) i [art. 3.5 TUE](#) (pàg. 51)

C.3. EL PRINCIPI DE LA PROMOCIÓ DE LA JUSTÍCIA SOCIAL

- ⊙ [Sentència Defrenne II, 1976, §10](#) (pàg. 434)
- ⊙ Consell Europeu (Estrasburg, 1989): aprova carta comunitària dels drets socials fonamentals dels treballadors
 - Exclusió Regne Unit + Programa d'acció de la Comissió
- ⊙ En Tractat de Maastricht, política social exclosa en protocol complementari per Regne Unit
- ⊙ Tractat d'Amsterdam:
 - Comunitaritza la política social per a tots (Regne Unit inclòs)
 - Introdueix nou títol sobre l'ocupació
- ⊙ Tractat de Lisboa: [art. 3.3 TUE](#) (pàg. 51) i [art. 9 TFUE](#) (pàg. 78) + [art. 27-38 Carta DFUE](#)

C.4. EL PRINCIPI DE LA COOPERACIÓ LLEIAL

- ⊖ No entre els valors, però principi *pacta sunt servanda*
- ⊖ En relacions entre estats membres i UE. Concreció: [Art. 4.3 TUE](#) (pàg. 51) (adoptaran, ajudaran, s'abstindran)
 - Precisió: [art. 291.1 TFUE](#) (pàg. 166)
- ⊖ En les relacions interinstitucionals: [art. 13.2 in fine TUE](#) (pàg. 55)
 - Concreció: [art. 295 TFUE](#) (pàg. 168)

3. LA CONDICIÓN D'ESTAT MEMBRE

A. L'ADQUISICIÓ DE LA CONDICIÓN D'ESTAT MEMBRE

B. LA SUSPENSÍÓ DE DRETS DERIVATS DE LA CONDICIÓN DE MEMBRE

C. LA RETIRADA LA UNIÓ EUROPEA

A.1. LES CONDICIONS D'ADHESIÓ

1. Qui són estats membres de la UE?

- ⊖ Els sis estats fundadors de les tres Comunitats Europees
- ⊖ Els 21 estats que s'han adherit amb posterioritat (Regne Unit exclòs)
 - Tots ells s'enumeren en l'art. [52.1 TUE](#) (pàg. 73)

2. Àmbit d'aplicació territorial dels tractats constitutius:

- ⊖ [Art. 52.2 TUE](#) (pàg. 73) → [Art. 355 TFUE](#) (pàg. 184-185)
- ⊖ Tracte privilegiat de les illes llunyanes [Art. 349 TFUE](#) (pàg. 182-183)

3. L'admissió de nous estats a la UE

- ⊖ Condicions per a l'admissibilitat: [art. 49, §1, lín. 1 TUE](#) (pàg. 72)
 - Ser "estat" [Acte TJ Regió Valona 1997](#) (pàg. 260)
 - Ser estat "europeu" (problema: indefinició d'Europa)
 - Respectar els valors de l'art. 2 TUE
 - Criteris d'elegibilitat [Art. 49, §1 TUE in fine](#) (pàg. 72) → [Consell Europeu de Copenhaguen 1993](#) (pàg. 259)
- ⊖ El nou estat membre a què s'adhereix?
 - Sol·licita l'ingrés a la UE [Art. 49, §1, lín. 1 TUE](#) (pàg. 72)
 - Als tractats constitutius sobre els quals es funda la UE [Art. 49, §2, lín. 1 TUE](#) (pàg. 72)

A.2. EL PROCEDIMENT D'ADHESIÓ

⊙ Procediment d'adhesió: 3 fases

- **SOL·LICITUD ADMISSIÓ (fase institucional UE)** [Art. 49, §1, lín. 2-3 TUE \(pàg. 72\)](#)
 - Estat sol·licitant es dirigeix al Consell
 - Consell informa el PE i parlaments nacionals
 - Consell consulta Comissió Europea
 - * Dictamen Comissió: identifica problemes i efectes admissió per a UE i estat sol·licitant
 - Dictamen conforme previ del PE
 - * Per majoria
 - * És dictamen conforme (no consultiu) → PE pot vetar
 - Consell decideix per unanimitat
 - * Si decisió positiva → inici negociacions adhesió
- **NEGOCIACIONS D'ADHESIÓ (fase internacional)** [Art. 49, §2, lín. 1 TUE \(pàg. 72\)](#)
 - Per principi d'igualtat, estat candidat haurà de complir tot el patrimoni europeu (dret originari i derivat) → discutir quan
 - Existència de cooperacions reforçades → dret d'opció al nou estat membre
 - Resultat negociacions: acord entre estats membres i estat o estats candidat
 - * Tractat i acta d'adhesió

- ENTRADA EN VIGOR (fase nacional) [Art. 49, §2, lín. 2 TUE](#) (pàg. 72)
 - Atorga veto a cada estat membre
 - Cada estat candidat pot o no convocar referèndum
 - Espanya: art. 93 CE

B. LA SUSPENSÍO DE DRETS INHERENTS A LA CONDICÍO D'ESTAT MEMBRE

1. Advertiment precrisi: Consell constata "existència risc clar de violació greu" dels valors. [Art. 7.1 TUE](#) (pàg. 52-53)
⊖ Consell formula recomanacions

2. Crisi:

⊖ Consell Europeu constata "existència d'una violació greu i persistent" dels valors [Art. 7.2 TUE](#) (pàg. 53)

⊖ Consell decreta sancions [Art. 7.3, §1-2 TUE](#) (pàg. 53)

- suspendre "determinats" drets
- mantenir les obligacions

* Actualment, inici de procediments contra Hongria i Polònia

3. No es contempla l'expulsió

1. Duració il·limitada de la UE [Art. 53 TUE](#) (pàg. 73) i [art. 356 TFUE](#) (pàg. 185)
2. Novetat Tractat de Lisboa: possibilitat de retirada voluntària de la UE
 - ⊙ [Art. 50.1 TUE](#) (pàg. 72): decisió sobirana de qualsevol estat membre
 - ⊙ [Art. 50.2 TUE](#) (pàg. 72-73): procediment de retirada
 - ⊙ [Art. 50.3 TUE](#) (pàg. 73): efectivitat de la retirada
 - ⊙ [Art. 50.5 TUE](#) (pàg. 73): si sol·licitud reingrés → procediment admissió
3. No contempla la retirada forçada de la UE: expulsió
 - ⊙ Seria possible? CVDT: possibilitat de donar per acabat el tractat en les relacions amb estat infractor

4. EL RESPECTE DELS DRETS FONAMENTALS A LA UNIÓ EUROPEA

A. LA PROTECCIÓ DELS DRETS FONAMENTALS COM A PRINCIPIS GENERALS DEL DRET

- A.1. La jurisprudència sobre els drets fonamentals del Tribunal de Justícia
- A.2. El seu reflex en els tractats constitutius
- A.3. L'abast de la construcció jurisprudencial

B. LA CARTA DELS DRETS FONAMENTALS DE LA UNIÓ EUROPEA

- B.1. La Carta adoptada a Niça
- B.2. La Carta adaptada a Estrasburg

C. L'ADHESIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA AL CONVENI EUROPEU DE DRETS HUMANS

A. LA PROTECCIÓ DELS DRETS FONAMENTALS COM PRINCIPIS GENERALS DEL DRET

A.1. LA JURISPRUDÈNCIA SOBRE ELS DRETS FONAMENTALS DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA

1. Desconeixement dels drets fonamentals en els tractats constitutius inicials

- ⊖ Quan al TJCE se li van plantejar casos en els quals el dret comunitari europeu contradeia els drets fonamentals, pel principi de primacia del dret comunitari europeu va aplicar els tractats sobre els drets fonamentals
- ⊖ Reacció dels trib. constitucionals alemany i italià: si no es respecten els drets fonamentals, no reconeixen la primacia del dret comunitari europeu

2. Gir copernicà en la jurisprudència del TJCE: respectar drets fonamentals sobre 3 bases jurídiques ≠:

- ⊖ [Sentència Stauder, §7 \(pàg. 238\)](#): principis generals de dret
- ⊖ [Sentència Internationale Handelsgesellschaft, §4 \(pàg. 239\)](#): principis generals de dret + tradicions constitucionals comunes als estats membres
- ⊖ [Sentència Nold, §13 \(pàg. 240\)](#): principis generals de dret + tradicions constitucionals comunes als estats membres + tractats sobre drets fonamentals ratificats pels estats membres
 - Molt prompte, el CEDH té un significat especial o particular
- ⊖ Consagració doctrina jurisprudencial des de [Sentència Hauer, §15 \(pàg. 242-243\)](#)
- ⊖ Construcció pretoriana del TJUE: repeteix aquesta doctrina judicial en tots els casos que se li presenten

A.2. EL SEU REFLEX EN ELS TRACTATS CONSTITUTIUS

1. Es va reproduir en el preàmbul AUE i en l'art. F2 del Tractat de Maastricht

2. Amb Tractat de Lisboa, en [art. 6.3 TUE \(pàg. 52\)](#)

3. Valoració:

- ⊖ (positiu) aclareix que els drets fonamentals com a principis generals de dret són induïts de les tradicions constitucionals comunes dels estats membres i dels tractats internacionals sobre drets fonamentals subscrits per ells
- ⊖ (negatiu) redueix els tractats internacionals sobre drets fonamentals subscrits pels estats membres al CEDH
 - Jurisprudència del TJUE continua sent més àmplia

A.3. ABAST DE LA CONSTRUCCIÓ JURISPRUDENCIAL

1. Sentència ERT, 1991:

- ⊖ El TJCE no controla tota la conformitat de la legislació nacional amb el CEDH
 - Només quan la legislació nacional pertany a l'àmbit del dret comunitari europeu (avui dret de la Unió Europea)

2. Dos límits a l'actuació del TJCE (avui TJUE)

- ⊖ No existia un catàleg de drets fonamentals → inseguretats jurídica
- ⊖ Legitimació processal activa de l'individu davant el TJ molt reduïda: no és la via més adequada, però era l'única

B.1. LA CARTA ADOPTADA A NIÇA

1. Adoptada pels presidents del PE, del Consell i de la Comissió el 7-XII-2000
2. No va formar part del Tractat de Niça → No va formar part del dret de la Unió Europea → No va tenir caràcter jur. vinculant
3. Cobreix una llacuna que causa inseguretats jurídica, al preu de no ser jurídicament rellevant
 - ⊗ El TJCE a penes la va aplicar i quan ho va fer va ser per a reafirmar la seua construcció jurisprudencial

B.2. LA CARTA ADAPTADA A ESTRASBURG

1. 12-XII-2007: presidents PE, Consell i Comissió proclamen la Carta d'Estrasburg
 - ⊗ No té valor jurídic, és mer text polític
 - ⊗ Però després d'entrada en vigor Tractat de Lisboa, [art. 6.1 TUE \(pàg. 52\)](#)
2. Àmbit aplicació CDFUE (segueix jurisprudència TJUE): [art. 51.1 CDFUE \(pàg. 205\)](#)
3. Contingut: és un text complet de drets fonamentals que abasta els denominats drets:
 - ⊗ de “primera generació”: drets civils i polítics
 - ⊗ de “segona generació”: drets econòmics, socials i culturals
 - ⊗ de “tercera generació”: dret al medi ambient, etc.
 - ⊗ PERÒ: no atribueix competències noves a la UE: [art. 6.1, §2 TUE \(pàg. 52\)](#)
4. Influeix en la jurisprudència del TJUE

LA CARTA DELS DRETS FONAMENTALS DE LA UE

Vinculant per a totes les activitats de la UE

54 articles en 6 títols:

1. Històricament, Dictamen TJCE 1996: incompetència per a adherir-se
2. Es posa remei amb tractat constitucional → Tractat de Lisboa: [Art. 6.2 TUE](#) (pàg. 52)
3. Per a negociar l'adhesió:
 - ⊙ Protocol 14 al CEDH (vigor des d'1.6.2010) va esmenar CEDH, permetent adhesió UE
 - ⊙ 7.7.2010: inici negociacions d'adhesió
 - ⊙ 5.4.2013: 47 estats membres del Consell d'Europa (CdE) + UE adopten el Projecte d'Acord d'adhesió de la UE al CEDH
 - ⊙ Però [Dictamen TJUE 2/13, de 18.12.2014](#) (pàg. 247): el Projecte d'Acord és contrari als tractats constitutius
 - *Ergo* reformar els tractats constitutius o revisar el Projecte d'Acord. [Art. 218.11 TFUE](#) (pàg. 147): tornar a començar → les negociacions “continuaran” on? (a la UE o en el CdE) quan? (no se sap)

5. LA CIUTADANIA DE LA UNIÓ EUROPEA

A. LA NOCIÓ DE CIUTADANIA DE LA UNIÓ EUROPEA

B. L'ESTATUT DELS CIUTADANS DE LA UNIÓ EUROPEA

B.1. El dret de circular i residir lliurement en el territori dels estats membres

B.2 El dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions al PE i en les eleccions municipals de l'estat membre en el qual residisquen

B.3. El dret de protecció a l'estranger

B.4. Els drets enfront de les institucions europees

UBICACIÓ SISTEMÀTICA

1. Ciutadania de la UE

⊙ Proclamada en el TUE

- [Preàmbul §10 TUE \(pàg. 50\)](#): crear “una ciutadania comuna”
- [Art. 9 TUE \(pàg. 53\)](#): definició

⊙ Desenvolupada en [art. 20-25 TFUE \(pàg. 80-82\)](#)

2. És correcte?

ATRIBUCIÓ DE LA CIUTADANIA DE LA UE

[Art. 9 TUE \(pàg. 53\)](#) i [art. 20.1 TFUE \(pàg. 80\)](#):

1. Atribució automàtica ciutadania de la UE a nacionals dels estats membres

2. No elimina ni substitueix nacionalitat: la pressuposa

3. Vincle indissoluble entre nacionalitat estat membre - ciutadania de la UE

- ⊙ Adquisició nacionalitat estat membre → adquisició ciutadania de la UE
- ⊙ Pèrdua nacionalitat estat membre → pèrdua ciutadania de la UE

- Problema: qui concedeix o lleva la nacionalitat d'un estat membre? Discrecionalitat sobirana → no hi ha norma europea sobre adquisició o pèrdua nacionalitat dels estats membres

4. Ciutadania de la UE complementa nacionalitat dels estats membres

- ⊙ Ciutadania afegeix drets a la nacionalitat de l'estat membre (= estatut del ciutadà UE)
- ⊙ “tracte nacional” si en territori d'un altre estat membre [Art. 18.1 TFUE \(pàg. 80\)](#)
- ⊙ Estatut ciutadania europea es gaudeix en territori de tots els estats membres

1. Abast

- ⊙ Enumeració de drets en [art. 20.2 TFUE](#) (pàg. 80)
- ⊙ No són dret absoluts, sinó condicionats [Art. 20.2, últim par. TFUE](#) (pàg. 80)
- ⊙ Procediment flexible de revisió [Art. 25 TFUE](#) (pàg. 82)

B.1. EL DRET DE CIRCULAR I RESIDIR LLIUREMENT EN EL TERRITORI DELS ESTATS MEMBRES

1. [Art. 21.1 TFUE](#) (pàg. 80)

- ⊙ Es va construir sobre les llibertats de circulació del mercat comú (de treballadors, serveis i establiment)
- ⊙ Art. 21: a “tot ciutadà”, amb independència de la seua activitat econòmica
 - Però no és un dret absolut: no si representa una càrrega econòmica onerosa per al EM en el qual residisca
- ⊙ Gran vis expansiva en relació amb el principi de tracte nacional [Art. 18 TFUE](#) (pàg. 80) Exemples jurisprudencials:
 - [Sentència Martínez Sala](#) (pàg. 232)
 - [Sentència Rudy Grzelczyk](#) (pàg. 233)

B.2. EL DRET DE SUFRAGI ACTIU I PASSIU EN LES ELECCIONS AL PE I EN LES ELECCIONS MUNICIPALS DEL EM EN EL QUAL RESIDISCA

1. Dret de sufragi en les eleccions municipals del EM en el qual residisquen

- ⊙ Proclamació [Art. 22.1 TFUE](#) (pàg. 81)
- ⊙ Concreció normativa amb límits [Directiva 94/80/CE](#) (pàg. 216)

2. Dret de sufragi en les eleccions al PE

- ⊙ Proclamació [Art. 22.2 TFUE](#) (pàg. 81)
- ⊙ Concreció normativa amb límits [Directiva 93/109/CE](#) (pàg. 225)

B.3. EL DRET A LA PROTECCIÓ A L'ESTRANGER

1. Proclamació [Art. 23 TFUE](#) (pàg. 81)

⊖ No és protecció diplomàtica *strictu sensu*: és protecció consular

2. Concreció normativa [Directiva \(UE\) 2015/637](#)

B.4. ELS DRETS ENFRONT DE LES INSTITUCIONS EUROPEES

1. Comprenen [Art. 20.2.d\) TFUE](#) (pàg. 80) i [art. 24 TFUE](#) (pàg. 81-82):

⊖ El dret a la iniciativa legislativa popular europea

- (Novetat Lisboa) [Art. 11.4 TUE](#) (pàg. 54) i [Art. 24, §1 TFUE](#) (pàg. 81)

- [Reglament \(UE\) núm. 2019/788, del Parlament Europeu i del Consell, de 17.4.2019, sobre la iniciativa ciutadana \(deroga el Reglament 211/2011\)](#)

⊖ El dret de petició davant el PE [Art. 24, §2 TFUE](#) (pàg. 81) i [art. 227 TFUE](#) (pàg. 150)

- Si petició es declara impertinent

- S'arxiva

- Notificació motivada al signant o signants

- Si petició es declara pertinent

- S'estudia per comissió parlamentària de peticions

- Trasllada les seues conclusions a la institució corresponent

- Informa el Ple del PE de les mesures adoptades per la Comissió o el Consell

⊖ El dret a presentar reclamacions davant el Defensor del Poble Europeu

- [Art. 24, §3 TFUE](#) (pàg. 81)

- [Art. 228 TFUE](#) (pàg. 150)

Emily O'Reilly

La Defensora del Poble Europeu

- Investiga les reclamacions administratives presentades contra les institucions de la UE
- Per exemple: injustícia, discriminació, abús de poder, retard innecessari, falta de resposta o procediments incorrectes
- Qualsevol ciutadà de la UE hi pot presentar una reclamació

- ⊙ El dret de dirigir-se per escrit a les institucions de la UE i a rebre una resposta d'aquestes
 - Proclamació [Art. 20.2.d\) TFUE \(pàg. 80\)](#) i [art. 24, §4 TFUE \(pàg. 82\)](#)
 - Entre altres, comprèn els supòsits següents:
 - El tradicional dret de queixa o denúncia (no en els tractats constitutius) davant la Comissió Europea per violació del dret de la UE per un estat membre
 - * Forma escrita (molt àmplia) amb identificació de denunciant i denunciat
 - a) Si la Comissió no accepta denúncia → contestar
 - ∅ Indicant motius
 - ∅ Assenyalant alternatives de recursos
 - b) Si la Comissió accepta denúncia → contestar
 - ∅ Obrir procediment per infracció contra un estat membre
 - ∅ Informar el denunciant de cada decisió
 - ∅ Cap recurs contra la Comissió per mala administració davant el Defensor del Poble Europeu
 - El dret d'accés als documents europeus
 - * [Art. 15.3 TFUE \(pàg. 79\)](#)
 - a) Mala ubicació sistemàtica: a ciutadania
 - b) [Reglament \(CE\) núm. 1049/2001, del PE i del Consell, de 30.5.2001, relatiu a l'accés del públic als documents del PE, del Consell i de la Comissió](#)